

O'ZBEKISTONDA MAHALLIY VA CHET-EL INVESTORLARI FAOLIYATINI YANADA RIVOJLANTIRISH MAQSADIDA YARATILGAN IMTIYOZLAR

Qandimov Ilyos Qalandar o'g'li

Buxoro viloyati yuridik texnikumi o'qituvchisi

kandimovi38@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7969686>

Annotatsiya. Ushbu maqolada axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanilgan holda, mamlakatimizda mahalliy va xorijiy investorlar faoliyatini yanada rivojlantirish va kiritilayotgan sarmoya hajmini oshirish maqsadida yaratilgan keng imkoniyatlar va imtiyozlar haqida fikr va mulohaza yuritilgan.

Kalit so'zlar: Investitsiya, investor, preferensiya, qo'shilgan qiymat solig'i, realizatsiya, ijtimoiy infratuzilma, yagona ijtimoiy to'lov, yagona soliq to'lovi, muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari.

PRIVILEGES CREATED FOR FURTHER DEVELOPMENT OF LOCAL AND FOREIGN INVESTORS IN UZBEKISTAN

Abstract. In this article, using information and communication technologies, there are opinions and considerations about the wide opportunities and benefits created in order to further develop the activities of local and foreign investors in our country and increase the volume of investments.

Key words: Investment, investor, preference, value added tax, implementation, social infrastructure, single social payment, single tax payment, engineering and communication networks.

ПРИВИЛЕГИИ, СОЗДАННЫЕ ДЛЯ ДАЛЬНЕЙШЕГО РАЗВИТИЯ МЕСТНЫХ И ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТОРОВ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В данной статье с использованием информационных и коммуникационных технологий приведены мнения и соображения о широких возможностях и преимуществах, созданных для дальнейшего развития деятельности местных и иностранных инвесторов в нашей стране и увеличения объема инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, инвестор, преференция, налог на добавленную стоимость, реализация, социальная инфраструктура, единый социальный платеж, единый налоговый платеж, инженерно-коммуникационные сети.

Mamlakatimizda xorijiy investorlarni jalb qilish uchun juda katta imkoniyat va salohiyat mavjud. Yer osti va yer usti boyliklariga ega mamlakatimizda sarmoya kiritish istagida bo'lgan barcha xorijlik investorlar uchun eshigimiz ochiq. Eng quvonarlisi esa O'zbekistonda tinchlik hukmron bo'lib, bu investorlar uchun eng birinchi navbatdagi imkoniyatdir. Shuningdek, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida investorlar uchun bir qator huquq va imtiyozlar kengaytirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonunining 34-moddasiga ko'ra investitsiyalarni va investitsiya faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash uchun qo'llaniladigan imtiyoz hamda preferensiyalar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Davlat mulki bo'lgan obyektlarni yoki ularga bo'lgan mulkiy huquqlarni imtiyozli yoki nolga teng xarid qiymati bo'yicha investorga berish;
- Soliqlar va to'lovlar bo'yicha imtiyozlar berish;
- Investitsiya loyihasini amalga oshirish uchun investor tomonidan olinadigan kreditlar bo'yicha foiz stavkalarini subsidiyalash.

Imtiyozlar va preferensiyalar quyidagilarga qarab beriladi:

- Investitsiyalar hajmiga;
- Investitsiya loyihasi amalga oshiriladigan joyning shart-sharoitlariga;
- Kutilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy samaraga va yangi ish o'rinlarini yaratishga;
- Investitsiya loyihasini amalga oshirish sohalari va tarmoqlariga.

Soliqlar va to'lovlar bo'yicha imtiyozlar qonunda belgilangan tartibda beriladi. Ushbu moddaning birinchi qismida nazarda tutilgan investitsiyalarni va investitsiya faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash uchun qo'llaniladigan preferensiyalar tegishincha Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashining, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlarining qarorlari bilan, shu jumladan munitsipal ob'ektlarga nisbatan Qoraqalpog'iston Respublikasi budjeti, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy budjetlari mablag'lari hisobidan berilishi mumkin. Imtiyozlar va preferensiyalar tegishli hududga investitsiyalar kiritishni nazarda tutuvchi investorlarga mazkur hudud infratuzilmasining rivojlanish darajasidan kelib chiqqan holda beriladi.

To'g'ridan-to'g'ri chet el investitsiyalarini jalb qilgan holda tashkil etilgan va qonun hujjatlari bilan tasdiqlanadigan ro'yxat bo'yicha iqtisodiyot tarmoqlarida mahsulot ishlab chiqarishga (xizmatlar ko'rsatishga) ixtisoslashgan korxonalarga O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksida belgilangan tartibda alohida soliqlar yuzasidan imtiyozlar qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari nazarda tutiladi.

O'zbekiston Respublikasi Bojxona kodeksiga muvofiq:

Bojxona bojidani ozod etish tarzidagi tarif imtiyozlari quyidagilarga nisbatan beriladi, jumladan:

- ustav fondida (ustav kapitalida) chet el investitsiyalarining ulushi kamida o'ttiz uch foiz bo'lgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar tomonidan ular davlat ro'yxatidan o'tkazilgan paytdan e'tiboran ikki yil davomida o'z ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun bojxona hududiga olib kiriladigan mol-mulkka;
- chet ellik investorlar, chet ellik investorlar bilan tuzilgan mehnat shartnomalariga muvofiq O'zbekiston Respublikasida turgan chet davlatlar fuqarolari va O'zbekiston Respublikasidan tashqarida doimiy ravishda yashaydigan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning shaxsiy ehtiyojlari uchun bojxona hududiga olib kiriladigan mol-mulkka;
- O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga umumiy summasi ellik million AQSh dollari ekvivalentidan ortiq bo'lgan to'g'ridan-to'g'ri investitsiyani amalga oshirgan chet ellik yuridik shaxslar tomonidan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga, basharti olib kirilayotgan tovarlar ularning o'z ishlab chiqarish mahsuloti bo'lsa;
- mahsulot taqsimotiga oid bitim bo'yicha ishlar olib borish uchun mo'ljallangan va loyiha hujjatlariga muvofiq mahsulot taqsimotiga oid bitim bo'yicha ishlarni bajarishda ishtirok etayotgan chet ellik investor yoki boshqa shaxslar tomonidan bojxona hududiga olib kiriladigan tovarlarga, shuningdek investor tomonidan bojxona hududidan olib

chiqiladigan, mahsulot taqsimotiga oid bitimga muvofiq investorga tegishli bo'lgan mahsulotga;

- bojxona hududiga qonun hujjatlariga muvofiq tasdiqlanadigan ro'yxat bo'yicha olib kirilayotgan texnologik asbob-uskunalar, shuningdek butlovchi buyumlar va ehtiyot qismlar, agar ularni yetkazib berish kontrakti (shartnomasi, kelishuvi) shartlarida nazarda tutilgan bo'lsa. Olib kirilgan texnologik asbob-uskunalar olib kirilgan paytdan e'tiboran uch yil mobaynida eksportga realizatsiya qilingan yoki tekin berilgan taqdirda, mazkur imtiyozning amal qilishi bojxona bo'jlarini to'lash majburiyatlari tiklangan holda bekor qilinadi;
- xorijiy investorning pul shaklidagi ulushi 5 million AQSh dollaridan kam bo'lmagan yangidan tashkil etilayotgan xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar davlat ro'yxatidan o'tgan sanadan boshlab 10 yil mobaynida soliq qonunchiligida o'zgarishlar yuz bergan hollarda, yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i (tovarlar, ishlar, xizmatlarni realizatsiya qilish aylanmasi), mol-mulk solig'i, obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i, yagona ijtimoiy to'lov, yagona soliq to'lovi, shuningdek, Respublika yo'l jamg'armasiga hamda Budjetdan tashqari O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi ta'lim va tibbiyot muassasalarining moddiy-texnika bazasini rivojlantirish jamg'armasiga majburiy ajratmalar to'lashning mazkur korxonalar davlat ro'yxatidan o'tish sanasida amal qilgan me'yorlari va qoidalarini qo'llashga haqlidirlar;
- qiymati 50 million AQSh dollaridan oshadigan va xorijiy investorning ulushi kamida 50 foiz bo'lgan investitsiya loyihalari doirasida, ishlab chiqarish maydonidan tashqaridagi zarur tashqi muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlarini qurish budget mablag'lari hamda boshqa ichki moliyalashtirish manbalari hisobidan amalga oshiriladi;
- vazirliklar, idoralar, mahalliy davlat organlari, huquqni muhofaza qiluvchi va nazorat idoralari, tijorat banklari tomonidan xorijiy investorlar hamda xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarning faoliyati bilan bog'liq qo'shimcha talablar va cheklavlar o'rnatilishi qat'iy taqiqlangan va bu hol qonunga xilof deb hisoblanadi;
- investitsiya loyihalarini amalga oshirishda ishtirok etuvchi xorijiy kompaniyalar ishchilari uchun viza tartibini soddalashtirish (kirish va ko'p martalik vizalarni 12 oy muddatga rasmiylashtirish)
- xorijiy investorlarga o'zlarining investitsiya faoliyatini amalga oshirishlari uchun Davlat budjeti va uning ijrosi, pul-kredit siyosati, tashqi savdo hamda boshqa ko'rsatkichlarni hisobga olgan holda zarur bo'lgan iqtisodiy axborotlardan tizimli asosda belgilangan tartibda keng foydalanish imkoniyatlari.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.04.2012 yildagi PF-4434-sonli Farmoniga muvofiq:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.04.2005 yildagi PF-3594-sonli Farmoniga muvofiq:

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etgan holda tashkil etilgan va ilovaga muvofiq ro'yxat bo'yicha iqtisodiyot tarmoqlarida mahsulotlarni ishlab chiqarishga (xizmatlar ko'rsatishga) ixtisoslashtirilgan korxonalarga quyidagi to'g'ridan-to'g'ri xususiy xorijiy

investitsiya hajmlarida O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksida belgilangan tartibda alohida soliqlar bo'yicha imtiyozlarni qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari nazarda tutiladi:

300 ming AQSh dollaridan 3 million AQSh dollarigacha — 3 yil muddatga;

3 million AQSh dollaridan ortiq va 10 million AQSh dollarigacha — 5 yil muddatga;

10 million AQSh dollaridan ortiq bo'lganda — 7 yil muddatga.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 17.01.2017 yildagi PF-4933-sonli Farmoniga muvofiq:

Umumbelgilangan soliqlar to'lovchi davlat mulki ob'ektlarining sotib oluvchilari — tashkilotlar oldi-sotdi shartnomasi imzolangan paytdan boshlab 12 oy muddatga yangi sotib olinayotgan davlat mulki ob'ektlari bo'yicha mol-mulk solig'i va yer solig'i to'lashdan ozod qilinadi, bo'shagan mablag'lar xususiylashtirilgan ob'ektlarni modernizatsiyalash, texnik va texnologik qayta jihozlash hamda ularni rivojlantirishga maqsadli tarzda yo'naltiriladi.

Mamlakatimizda sarmoyalar hajmini kelgusi 5 yilda 120 milliard dollarga yetkazish, jumladan, kamida 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalar jalb etish mo'ljallanmoqda. Ushbu investitsiyalar eng avvalo, sanoat tarmoqlarini modernizatsiya va transformatsiya qilish, ishlab chiqarish, kommunal va transport infratuzilmasini jadal rivojlantirishga yo'naltirish uchun aniq loyiha va dasturlar ishlab chiqilgan.

Yangi O'zbekistonda investorlar o'zini erkin his etishi, ertangi kunga katta ishonch bilan qarab barqaror ishlashi uchun barcha imkoniyatlar yaratib berilayotganidan mamnun ekanini izhor etishdi. Eng muhimi esa O'zbekiston Prezidenti huzurida xorijiy investorlar Kengashi tuzilgani va unda investorlar muammolari ochiq-oydin hal etilishi chet ellik sarmoyadorlarda katta ishonch uyg'otmoqda.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. Toshkent - 1992 y.
2. O'zbekiston Respublikasi "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 25.12.2019 y.
3. lex.uz sayti